Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

25. jaanuar 2018 *

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Määrus (EÜ) nr 44/2001 – Artiklid 15 ja 16 – Kohtualluvus tarbijalepingute puhul – Mõiste „tarbija“ – Nõuete loovutamine ühelt tarbijalt teisele, et esitada need nõuded ettevõtja vastu

Kohtuasjas C-498/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) 20. juuli 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. septembril 2016, menetluses

Maximilian Schrems

versus

Facebook Ireland Limited,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud J. Malenovský, M. Safjan (ettekandja), D. Šváby ja M. Vilaras,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: ametnik M. Aleksejev,

arvestades kirjalikku menetlust ja 19. juuli 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– M. Schrems, esindajad: *Rechtsanwalt* W. Proksch ja *Rechtsanwalt* H. Hofmann,

– Facebook Ireland Limited, esindajad: *Rechtsanwalt* N. Pitkowitz, *Rechtsanwalt* M. Foerster ja *Rechtsanwalt* K. Struckmann,

– Austria valitsus, esindajad: G. Eberhard ja G. Kunnert,

– Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, R. Kanitz ja M. Hellmann,

– Portugali valitsus, esindajad: M. Figueiredo, L. Inez Fernandes ja S. Duarte Afonso,

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wilderspin ja M. Heller,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

olles 14. novembri 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artiklite 15 ja 16 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud Austrias elava Maximilian Schremsi ja Iirimaal registrijärgset asukohta omava Facebook Ireland Limitedi vahelises kohtuvaidluses, milles esitati tuvastamisnõue, tegevust lõpetama kohustamise nõue, teabe saamise nõue, aruannete esitamise nõue ja 4000 euro suuruse summa maksmise nõue seoses M. Schremsi ja veel seitsme isiku, kes on oma vastavad õigused M. Schremsile loovutanud, isiklike Facebooki kontodega.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 44/2001

3 Määruse nr 44/2001 põhjendustes 8, 11 ja 13 on märgitud:

„(8) Käesoleva määruse reguleerimisalasse kuuluvatel menetlustel peab olema side nende liikmesriikide territooriumidega, kelle jaoks käesolev määrus on siduv. Lisaks sellele peaksid kohtualluvuse ühiseeskirjad kehtima siis, kui kostja alaline elukoht on ühes kõnealustest liikmesriikidest.

[…]

(11) Kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olemas olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida kohtualluvuse konflikte, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt määratletud.

[…]

(13) Kindlustus-, tarbija- ja töölepingute puhul tuleks nõrgemat poolt kaitsta soodsamate kohtualluvuse eeskirjadega kui üldised eeskirjad.“

4 Määruse artiklis 2 on sätestatud:

„1. Käesoleva määruse kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.

2. Isikute suhtes, kes ei ole selle liikmesriigi kodanikud, kus on nende alaline elukoht, kohaldatakse selle riigi kodanike kohta kehtivaid kohtualluvuse eeskirju.“

5 Määruse nr 44/2001 II peatüki 4. jagu „Kohtualluvus tarbijalepingute puhul“ hõlmab artikleid 15–17.

6 Määruse artiklis 15 on sätestatud:

„1. Küsimustes, mis on seotud lepinguga, mille isik ehk tarbija on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao alusel, ilma et see mõjutaks artikli 4 ja artikli 5 punkti 5 kohaldamist, kui tegemist on:

a) kaupade järelmaksuga müügi lepinguga, või

b) osamaksudena tasutava laenu või kaupade müügi rahastamiseks antava muud liiki krediidi lepinguga või

c) kõigil ülejäänud juhtudel lepinguga, mis on sõlmitud isikuga, kes tegeleb tarbija alalise elukoha liikmesriigis kutse- või äritegevusega või kelle selline tegevus on mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning kui leping kuulub sellise tegevuse raamesse.

2. Kui tarbija sõlmib lepingu poolega, kelle alaline elukoht ei ole liikmesriigis, kuid kellel on filiaal, esindus või muu üksus mõnes liikmesriigis, loetakse see riik nimetatud filiaali, esinduse või muu üksuse tegevusest tulenevate asjade puhul tema alaliseks elukohaks.

3. Käesolevat jagu kohaldatakse transpordilepingute suhtes ainult juhul, kui tegemist on pakettreisilepingutega.“

7 Määruse artiklis 16 on ette nähtud:

„1. Tarbija võib algatada menetluse teise lepinguosalise vastu selle liikmesriigi kohtutes, kus on nimetatud osalise alaline elukoht, või selle paiga kohtutes, kus on tarbija enese alaline elukoht.

2. Teine lepinguosaline võib algatada menetluse tarbija vastu üksnes selle liikmesriigi kohtutes, kus on tarbija alaline elukoht.

3. Käesoleva artikli sätted ei mõjuta õigust esitada vastuhagi kohtusse, kus käesoleva jao kohaselt on lahendamisel põhihagi.“

8 Määruse artikli 17 kohaselt:

„Käesoleva jao sätetest võib kõrvale kalduda üksnes kokkuleppe alusel:

1. mis on sõlmitud pärast vaidluse teket või

2. mis võimaldab tarbijal algatada menetluse käesolevas jaos nimetamata kohtutes või

3. mis on sõlmitud tarbija ja teise lepinguosalise vahel, kui mõlema alaline või peamine elukoht oli kokkuleppe sõlmimise ajal ühes liikmesriigis, ning millega on määratud pädevus selle liikmesriigi kohtutele, tingimusel et selline kokkulepe ei ole vastuolus asjaomase liikmesriigi seadustega.“

Määrus (EL) nr 1215/2012

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrusega (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT 2012, L 351, lk 1) tunnistati määrus nr 44/2001 kehtetuks. Vastavalt määruse nr 1215/2012 artikli 66 lõikele 1 kohaldatakse aga selle määruse sätteid 10. jaanuaril 2015 või pärast seda algatatud kohtumenetluste suhtes.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10 M. Schrems kasutab sotsiaalvõrgustikku Facebook alates 2008. aastast. Algul kasutas ta seda sotsiaalvõrgustikku üksnes isiklikel eesmärkidel ja valenime all. Alates 2010. aastast on tal Facebooki konto, mida ta kasutab ainult eraviisiliseks tegevuseks, nagu ligikaudu 250 sõbraga fotode jagamine, nendega vestlemine ja postituste tegemine. Seal kirjutab ta oma nime kirillitsas, vältimaks tema nime kaudu otsingute tegemist. Peale selle kasutab ta alates 2011. aastast ka Facebooki lehte, mille ta on registreerinud ja loonud selleks, et teavitada internetikasutajaid oma tegevusest, mis on suunatud Facebook Irelandi vastu, lisaks veel tema ettekannetest, paneeldiskussioonidel osalemisest ja massiteabevahendites esinemisest, samuti teavitab ta ka annetuste kogumisest ja teeb reklaami enda raamatutele.

11 Alates 2011. aasta augustist on M. Schrems esitanud Facebook Irelandi peale Iiri andmekaitsevolinikule 23 kaebust, millest üks andis aluse eelotsusetaotluse esitamiseks Euroopa Kohtule (6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus, Schrems, C-362/14, EU:C:2015:650).

12 M. Schrems on avaldanud oma tegevuse kohta andmekaitse väidetavate rikkumistega võitlemisel kaks raamatut, pidanud ettekandeid, mida ta on mõnikord teinud tasu eest ja seda eelkõige vastava kutseala esindajate korraldatud ettekannete puhul, registreerinud hulgaliselt veebisaite, näiteks blogid, veebipetitsioonid ja põhikohtuasja kostja vastu alustatud menetluste ühisrahastamine. Lisaks on ta asutanud ühingu, mille eesmärk on teostada põhiõigust andmekaitsele, saanud erinevaid autasusid ja talle on kogu maailmas rohkem kui 25 000 isikut loovutanud oma nõuded, et ta saaks need esitada käesolevas kohtuasjas.

13 M. Schremsi asutatud ühing, mille eesmärk on teostada põhiõigust andmekaitsele, ei tegutse majandusliku kasu saamiseks ja järgib eesmärki teostada põhiõigust andmekaitsele, anda vajalikku kaasnevat teavet, tegeleda meediatöö ning poliitilise teavitustegevusega. Ühingu eesmärk on toetada rahaliselt avaliku huviga seotud näidiskohtuasju, mis on algatatud ettevõtjate vastu, kes seda põhiõigust potentsiaalselt ohustavad. Rahastada soovitakse ka vajalikke kulutusi ning selleks annetusi koguda, hallata ja välja maksta.

14 M. Schrems väidab sisuliselt, et kostja on mitu korda rikkunud andmekaitsenorme, eelkõige Austria 2000. aasta andmekaitseseadust (Datenschutzgesetz 2000), Iirimaa 1988. aasta andmekaitseseadust (Data protection Act 1988) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355).

15 M. Schrems esitas Landesgericht für Zivilrechtssachen Wienile (Viini esimese astme tsiviilkohus, Austria) järgmised nõuded: esiteks nõue tuvastada, et põhikohtuasja kostjal on teenuseosutaja staatus ja ta on kohustatud järgima asjaomaseid juhiseid, et kostjal on vastutava andmetöötleja staatus juhul, kui andmete töötlemine toimub tema enda huvides, ning et kasutamistingimusi puudutavad lepingutingimused on kehtetud; teiseks nõue kohustada lõpetama tema andmete kasutamine kostja või kolmandate isikute huvides; kolmandaks nõue esitada teavet tema andmete kasutamise kohta ja neljandaks aruannete esitamise nõue ning nõue kohandada lepingutingimusi, hüvitada kahju ja tagastada alusetult saadu.

16 Ta tugineb seejuures nii enda õigustele kui ka sarnastele õigustele, mille talle on loovutanud Facebook Irelandi vastu hagi esitamiseks seitse muud põhikohtuasja kostja lepingupartnerit, kes on samuti tarbijad ja elavad Austrias, Saksamaal ja Indias.

17 M. Schremsi sõnul kuulub asja lahendamine selle kohtu kui tarbija elukohajärgse kohtu alluvusse rahvusvahelise kohtualluvuse kohaselt vastavalt määruse nr 44/2001 artikli 16 lõikele 1.

18 Facebook Ireland esitab muu hulgas vastuväite rahvusvahelise kohtualluvuse puudumise kohta.

19 Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Viini esimese astme tsiviilkohus) jättis M. Schremsi hagi läbi vaatamata põhjendusel, et kuna viimane kasutab Facebooki ka kutsetegevuses, ei saa ta tugineda tarbija elukohajärgsele kohtualluvusele. Kohtu sõnul ei lähe nõude loovutaja isiku suhtes kehtiv kohtualluvus üle nõude saajale.

20 M. Schrems esitas esimese astme kohtu määruse peale kaebuse Oberlandesgericht Wienile (Viini apellatsioonikohus, Austria). Viimane muutis kohtumäärust osaliselt. Ta nõustus kaebuse väidetega seoses põhikohtuasja hageja ja põhikohtuasja kostja vahel sõlmitud lepinguga. Ta jättis aga rahuldamata kaebuse osas, milles see puudutas loovutatud nõudeid, põhjendades seda sellega, et põhikohtuasja hageja võib esitada tarbijana hagi enda elukohajärgsele kohtule üksnes talle endale kuuluvates nõuetes. Järelikult ei saanud M. Schrems loovutatud nõuete esitamisel tugineda määruse nr 44/2001 artikli 16 lõike 1 teisele osale. Ülejäänud osas jättis apellatsioonikohus Facebook Irelandi esitatud vastuväited seoses menetlusnormide rikkumisega rahuldamata.

21 Mõlemad pooled on esitanud selle määruse peale kaebuse Oberster Gerichtshofile (Austria kõrgeim üldkohus).

22 See kohus leiab, et kui põhikohtuasja hageja tuleb kvalifitseerida „tarbijaks“, tuleb menetlus läbi viia Viinis. Sama kehtib menetluse suhtes, mis puudutab Viinis elavate tarbijate nõudeid. See ei tähendaks põhikohtuasja kostja jaoks olulist lisakoormust, kui ta peaks end käesoleva menetluse käigus kaitsma ka täiendavate loovutatud nõuete vastu.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab aga, et arvestades Euroopa Kohtu praktikat, ei ole siiski võimalik nõutava kindlusega vastata küsimusele, mil määral saab tarbija, kes laseb teistel tarbijatel endale loovutada nõudeid, et neid ühiselt maksma panna, tugineda tarbijalepingutest tulenevale kohtualluvusele.

24 Neil asjaoludel peatas Oberster Gerichtshof (kõrgeim üldkohus) menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas […] määruse nr 44/2001 […] artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et „tarbija“ nimetatud artikli tähenduses minetab selle staatuse, kui ta avaldab pärast isikliku Facebooki konto pikemaajalist kasutamist seoses oma nõuete maksmapanekuga raamatuid, peab ettekandeid, mille eest makstakse osalt ka tasu, haldab veebisaite, kogub annetusi nõuete maksmapanekuks ja laseb paljudel tarbijatel loovutada endale nõudeid, kinnitades neile, et juhul kui menetlus on edukas, rahuldatakse nende nõuded summas, millest on maha arvatud menetluskulud?

2. Kas määruse nr 44/2001 artiklit 16 tuleb tõlgendada nii, et tarbija võib koos enda nõuetega, mis tulenevad tarbijalepingust, panna hageja alalise elukoha kohtus maksma ka samalaadsed nõuded, mille on esitanud tarbijad, kelle elukoht on
   a) samas liikmesriigis,
   b) muus liikmesriigis või
   c) kolmandas riigis,

   kui talle loovutatud nõuded tulenevad sama kostjaga samas õiguslikus kontekstis sõlmitud tarbijalepingutest ja kui nõuete loovutamine ei ole seotud hageja kutse- või majandustegevusega, vaid selle eesmärk on nõuete ühine maksmapanek?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

25 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et isikliku Facebooki konto kasutaja ei kaota „tarbija“ staatust selle artikli tähenduses, kui ta avaldab raamatuid, peab ettekandeid, haldab veebisaite, kogub annetusi ja laseb paljudel tarbijatel loovutada endale nõudeid, et esitada need kohtumenetluses.

26 Kõigepealt tuleb meenutada, et kuna määrus nr 44/2001 asendab 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1972, L 299, lk 32), mida on muudetud hilisemate konventsioonidega uute liikmesriikide ühinemise kohta, võib Euroopa Kohtu tõlgendusi konventsiooni sätetele laiendada ka asjaomasele määrusele, kui nende aktide sätteid võib pidada samaväärseks (28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika), millega on tegemist käesolevas asjas.

27 Määruse nr 44/2001 süsteemis kehtib artikli 2 lõikes 1 toodud üldpõhimõte, et asja arutamine allub selle liikmesriigi kohtule, kus on kostja elukoht. Ainult erandina selles sättes ette nähtud põhimõttest võib ammendavalt loetletud juhtudel pöörduda kostja vastu teise liikmesriigi kohtusse või peab seda tegema. Järelikult tuleb sellest üldpõhimõttest erandeid tegevaid kohtualluvuse eeskirju tõlgendada kitsalt ning tõlgendus ei tohi minna kaugemale nimetatud määruses sõnaselgelt ette nähtud juhtudest (vt selle kohta 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, punkt 32).

28 Kuna määruses nr 44/2001 ja sealhulgas selle määruse artikli 15 lõikes 1 kasutatud mõisteid tuleb tõlgendada autonoomselt, tuginedes peamiselt selle määruse ülesehitusele ja eesmärkidele, et tagada määruse ühetaoline kohaldamine kõigis liikmesriikides (28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika), tuleb selleks, et tagada Euroopa Liidu seadusandja eesmärkide järgimine tarbijalepingute valdkonnas ja samuti liidu õiguse ühtsus, samuti arvesse võtta liidu õiguse muudes normides kasutatud tarbija mõistet (5. detsembri 2013. aasta kohtuotsus, Vapenik, C-508/12, EU:C:2013:790, punkt 25).

29 Selle kohta on Euroopa Kohus täpsustanud, et mõistet „tarbija“ määruse nr 44/2001 artiklite 15 ja 16 tähenduses tuleb tõlgendada kitsalt, võttes aluseks selle isiku positsiooni konkreetses lepingus, arvestades ka lepingu laadi ja eesmärki, mitte aga kõnesoleva isiku subjektiivset olukorda; sama isikut saab pidada teatavate tehingute puhul tarbijaks ja teiste osas müüjaks või teenuse osutajaks (vt selle kohta 3. juuli 1997. aasta kohtuotsus, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, punkt 16, ja 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, punkt 36).

30 Euroopa Kohus on sellest järeldanud, et ainult lepingud, mis on sõlmitud väljaspool igasugust majandus- ja kutsetegevust ja vastavaid eesmärke ning nendest sõltumatult ja mille ainus eesmärk on eratarbimise käigus rahuldada üksikisiku isiklikke vajadusi, kuuluvad nimetatud määruses seoses tarbija kui nõrgemaks peetava poole kaitsmisega ette nähtud erinormide kohaldamisalasse, samas kui selline kaitse ei ole õigustatud lepingute puhul, mille eesmärk on kutsetegevus (vt selle kohta 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, punkt 36).

31 Eeltoodust nähtub, et määruse nr 44/2001 artiklites 15–17 toodud eraldi kohtualluvuse eeskirju kohaldatakse põhimõtteliselt vaid juhul, kui poolte sõlmitud lepingu eesmärk ei ole kõnealuse kauba või teenuse kasutamine majandus- või kutsetegevuses (vt selle kohta 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, punkt 37).

32 Mis puudutab täpsemalt isikut, kes on sõlminud sellise lepingu osaliselt oma majandus- või kutsetegevuse raames ja seega on see leping sõlmitud majandustegevusest või kutsealast osaliselt sõltumatul eesmärgil, siis selle kohta on Euroopa Kohus nentinud, et isik võib nendele sätetele

tugineda üksnes juhul, kui leping on isiku majandustegevusega või kutsealaga seotud nii nõrgalt, et seda sidet võib pidada teisejärguliseks, mis tähendab, et sel on lepingu sõlmimise kontekstis vaid tähtsusetu roll (vt selle kohta 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, punkt 39).

33 Neid põhimõtteid aluseks võttes tuleb kontrollida, kas sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas kaotab Facebooki konto kasutaja enda staatuse „tarbijana“ määruse nr 44/2001 artikli 15 tähenduses.

34 Selle kohta nähtub eelkõige eelotsusetaotlusest, et M. Schrems kasutas esmalt aastatel 2008-2010 Facebooki kontot, mille ta oli loonud kasutamiseks üksnes isiklikel eesmärkidel, ning alates 2011. aastast kasutas ta ka Facebooki lehte.

35 Põhikohtuasja hageja sõnul on tegemist kahe eraldi lepinguga, üks puudutab Facebooki lehte ja teine Facebooki kontot. Facebook Ireland seevastu väidab, et nii Facebooki konto kui ka Facebooki leht on hõlmatud sama üheainsa lepingulise suhtega.

36 Ehkki selle, kas M. Schremsi ja Facebook Irelandi vahel on sõlmitud üks või mitu lepingut, peab tuvastama eelotsusetaotluse esitanud kohus, samuti peab viimane tegema sellest järelduse „tarbijaks“ olemise kohta, tuleb täpsustada, et isegi võimalik lepinguline side Facebooki konto ja Facebooki lehe vahel ei lükka ümber käesoleva kohtuotsuse punktides 29–32 toodud põhimõtetest lähtuvalt antavat hinnangut sellisele staatusele.

37 Kooskõlas käesoleva kohtuotsuse punktis 29 meenutatud nõudega tõlgendada mõistet „tarbija“ määruse nr 44/2001 artikli 15 tähenduses kitsalt tuleb seejuures digitaalse suhtlusvõrgustiku teenuste puhul, mis on mõeldud kasutamiseks pika ajavahemiku vältel, muu hulgas arvesse võtta hiljem aset leidnud muutusi nende teenuste kasutamisel.

38 Selline tõlgendus nõuab eelkõige, et hageja, kes on selliste teenuste kasutaja, saab tugineda tarbijaks olemisele üksnes juhul, kui nende teenuste kasutamine, mille suhtes on algul sõlmitud leping, ei ole aja jooksul muutunud peamiselt majandus- või kutsetegevusevälisest kasutamisest kasutamiseks peamiselt majandus- või kutsetegevuses.

39 Arvestades aga, et mõiste „tarbija“ vastandub oma määratluses mõistele „ettevõtja“ (vt selle kohta 3. juuli 1997. aasta kohtuotsus, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, punkt 16, ja 20. jaanuari 2005. aasta kohtuotsus, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, punkt 36) ja see ei sõltu teadmistest ja teabest, mis sellel isikul tegelikult on (3. septembri 2015. aasta kohtuotsus, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, punkt 21), ei võta temalt „tarbija“ staatust määruse nr 44/2001 artikli 15 tähenduses ka asjaolu, et ta võib omandada eriteadmisi nende teenustega seotud valdkonnas ja esindada nende teenuste kasutajate õigusi ja huve.

40 Mõiste „tarbija“ tõlgendus, mis välistaks sellise tegevuse, takistaks nimelt tarbija nende õiguste tõhusat kaitset, mis tal on ettevõtjast lepingupartneri suhtes, sealhulgas tema isikuandmete kaitsega seotud õigused. Selline tõlgendus jätaks arvestamata ELTL artikli 169 lõikes 1 toodud eesmärgi edendada tarbijate õigust organiseerumisele oma huvide kaitseks.

41 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et isikliku Facebooki konto kasutaja ei kaota „tarbija“ staatust selle artikli tähenduses, kui ta avaldab raamatuid, peab ettekandeid, haldab veebisaite, kogub annetusi ja laseb paljudel tarbijatel loovutada endale nõudeid, et esitada need kohtumenetluses.

Teine küsimus

42 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikli 16 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et seda ei kohaldata tarbija hagi suhtes, millega esitatakse tema elukoha liikmesriigi kohtule mitte üksnes selle tarbija enda nõuded, vaid ka teiste, samas liikmesriigis, teistes liikmesriikides või kolmandates riikides elavate tarbijate loovutatud nõuded.

43 Sellega seoses tuleb kõigepealt meenutada, et määruse nr 44/2001 II peatüki 4. peatükis toodud kohtualluvuse eeskirjad kujutavad endast erandit nii selle määruse artikli 2 lõikest 1, mis näeb ette kohtualluvuse kindlaksmääramise üldeeskirja, mille kohaselt tuleb hagi esitada kostja elukoha liikmesriigi kohtusse, kui ka sama määruse artikli 5 punktis 1 ette nähtud eeskirjast, mis puudutab valikulise kohtualluvuse eeskirju lepingute puhul ja mille kohaselt allub vaidluse lahendamine selle riigi kohtutele, kus hagi esemeks olev lepinguline kohustus täideti või tuleb täita. Seega tuleb neid norme tingimata tõlgendada kitsalt (vt 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 Lisaks on Euroopa Kohus juba märkinud, et määruse nr 44/2001 artiklis 15 ja sellele järgnevates artiklites ette nähtud erikorda on inspireerinud soov kaitsta tarbijat kui teisest lepingupartnerist tavaliselt majanduslikult nõrgemal positsioonil olevat ja õiguslikes küsimustes vähem kogenud lepingupoolt, ning tarbija on kaitstud vaid siis, kui ta on kohtumenetluses isiklikult hageja või kostja. Järelikult, kui hageja ei ole ise asjaomase tarbijalepingu pool, ei saa ta tugineda tarbija kohtualluvusele (vt selle kohta 19. jaanuari 1993. aasta kohtuotsus, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, EU:C:1993:15, punktid 18, 23 ja 24). Need kaalutlused kehtivad samuti tarbija suhtes, kellele on teised tarbijad loovutanud enda nõuded.

45 Nimelt on määruse artikli 16 lõikes 1 seoses tarbijalepingutega kehtestatud kohtualluvuse eeskirjad vastavalt selle sätte sõnastusele kohaldatavad ainult hagile, mille tarbija esitab teise lepinguosalise vastu, mis tähendab tingimata, et tarbijal peab olema sõlmitud leping asjaomase ettevõtjaga (28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 32).

46 Tingimus, et tarbija ning asjaomase majandus- või kutsetegevuse raames tegutseva kostja vahel peab olema leping, võimaldab tagada kohtualluvuse etteaimatavuse, mis nähtuvalt määruse nr 44/2001 põhjendusest 11 on üks selle määruse eesmärkidest.

47 Lõpuks, vastupidi sellele, mida väitsid käesoleva menetluse raames M. Schrems ning Austria ja Saksamaa valitsus, ei tähenda asjaolu, et nõude saanud tarbijal on võimalik igal juhul esitada enda elukoha kohtule hagi nendes nõuetes, mis tulenevad talle isiklikult kostjaga sõlmitud lepingust ja mis on analoogilised talle loovutatud nõuetega, et ka talle loovutatud nõuded peaksid kuuluma sama kohtu alluvusse.

48 Nimelt, nagu on Euroopa Kohus täpsustanud ühes teises kontekstis, ei saa nõuete loovutamine iseenesest mõjutada pädeva kohtu kindlaksmääramist (18. juuli 2013. aasta kohtuotsus, ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, punkt 58, ja 21. mai 2015. aasta kohtuotsus, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 35). Sellest nähtub, et kohtualluvust, mida ei ole määruses nr 44/2001 sõnaselgelt ette nähtud, ei teki seeläbi, et ühe hageja kätte koondub mitu nõuet. Seega, nagu on sisuliselt märkinud kohtujurist enda ettepaneku punktis 98, ei loo selline nõude loovutamine nagu põhikohtuasjas uut eraldi kohtualluvust nõude saanud tarbijale.

49 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artikli 16 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et seda ei kohaldata tarbija hagi suhtes, millega tarbija elukoha liikmesriigi kohtule esitatakse mitte üksnes selle tarbija enda nõuded, vaid ka teiste, samas liikmesriigis, teistes liikmesriikides või kolmandates riikides elavate tarbijate loovutatud nõuded.

Kohtukulud

50 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. **Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artiklit 15 tuleb tõlgendada nii, et isikliku Facebooki konto kasutaja ei kaota „tarbija“ staatust selle artikli tähenduses, kui ta avaldab raamatuid, peab ettekandeid, haldab veebisaite, kogub annetusi ja laseb paljudel tarbijatel loovutada endale nõudeid, et esitada need kohtumenetluses.**

2. **Määruse nr 44/2001 artikli 16 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et seda ei kohaldata tarbija hagi suhtes, millega tarbija elukoha liikmesriigi kohtule esitatakse mitte üksnes selle tarbija enda nõuded, vaid ka teiste, samas liikmesriigis, teistes liikmesriikides või kolmandates riikides elavate tarbijate loovutatud nõuded.**

Allkirjad